

CSIKI LAPOK

POLITIKAI, KÖZGAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

<p>Szerkesztőség és kiadóhivatal: Szaboda József könyv- és papírkereskedése, hová a lap szellemi részét illető minden közlemény, valamint hirdetések és előzetési díjak is küldendők. — Telefon hívószám 2. —</p>	<p>FELELŐS SZERKESZTŐ: Dr. FEJÉR ANTAL ÜGYVÉD.</p>	<p>TÁRSZERKESZTŐ: Dr. ÉLTHES GYULA.</p>	<p>Megjelenik minden szerdán. Előfizetési ár: Egész évre 8 kor. (Külföldre) 12 kor. Félévre 4 kor. Negyedévre 2 kor. Hirdetési díjak a legelőszörban számítottnak Készítetnek nem adottnak vissza.</p>
---	---	--	--

Az erdélyi püspök Csíksomlyón.

Az idei pünkösdi ünnepek alkalmából kettős ünnepelt Csíksomlyó két tanintézetének tanártestülete és ifjusága. Közénk érkezett Erdély apostoli lelkű főpásztor, gróf Majláth Gusztáv Károly, akinek szavai mindig felemelőleg és lelkesítőleg hatnak s akinek tetteiből mindenki új erőt merít a további küzdelmekre, s különösen most, a Szentlélek eljövételének ünnepén bensőséges hittől áthatott atyai szavai mely benyomást tettek mindenre és sokan tettek fogadást magukban, hogy jövőre szent egyházunknak buzgóbb harcosai lesznek. S főleg ez a körülmény teszi ünnepünket kétszeressé.

A megérkezés.

Püspökünk folyó hó 28-án az eredeti tervtől eltérően nem délután fél 4 órakor, hanem délelőtt fél 12 órakor érkezett meg Pucher Anakiét alvinci lelkész kíséretében Csíksomlyóra, hogy részt vehessen a két intézet ifjúságának gyóntatásában. Az ifjuság, amely a finevelő intézettel a templomig sorfalat állott, a tanári testülettel élén kitörő lelkesedéssel fogadta a főpásztort, aki a templomban végzett rövid ima után fogadta a várakozók üdvözlését. Az intézetek nevében Pál Gábor gimnáziumi igazgató üdvözölte, azt a nagy örömet tolmácsolva beszédében, amelyet valamennyien érezünk, ha főpásztorunkat körülünk láthatjuk, de különösen most, amidőn az új gimnázium épülete alapkövének megáldására s a tanítóképző-intézet 50 éves jubileumi ünnepségén való részvétellel céljából érkezett ide, kétszeres az örömmünk. A főpásztor válaszában reményét fejezte ki, hogy a gimnázium nemcsak új, modern épületbe fog költözni, hanem a hitben is megújodik.

Délután az ifjuság gyónt s a másnap d. c. 7 órakor a püspök úr által mondott misén áldozott. Mire után mintegy 40 hívőt, leginkább tanulókat megerősített hitükben a bérmlás szentségével, szép beszédben buzdította őket, hogy az egyháznak hitű harcosai legyenek.

Az új gimnázium alapkövetétele.

A Csíksomlyóról Csíkszeredára áthelyezendő új gimnáziumi épület alapkövének megáldását május 29-én d. e. 11 órakor végezte a főpásztor. A főbejáratnál délre 7 1/2 m. nyíre az alapok elhelyezésére hagyott üreg előtt díszes sátrat

emeltettek az építési vállalkozók. Az intelligencia köréből az ünnepségen ott láttuk Kállay Ubul főispánt, Fejér Sándor alispán vezetésével a megye tisztikarát, a városi tanácsot Ujfalusi Jenő dr. polgármesterrel az élén, Pap Domokos műszaki tanácsost, a csíki papság nagy részét, köztük Bálint Lajos főesperest, s társadalmunk számos más tagját. Ott volt a csíksomlyói két intézet tanártestülete és ifjusága, valamint az építést végző munkások.

Az érkező főpásztort Pál Gábor gimnáziumi igazgató üdvözölte s a következő nagyszalású beszédében kérte fel az alapok megáldására:

*Nagyméltóságú Gróf. Püspök Ur!
Kegyes Főpásztor!*

A két hónap óta folyó szorgos munkának ezen színhelyén, hol az ezeltől éveken ilyenkor zsege növényzetet lengetett a tavaszi szellő, alapfalak emelkednek ki a földből, melyek a szemlélő képzetét egy impozánsnak ígérkező épület körvonalainak megalkotására indítják.

Ez az épület, melynek falait a verejtékes munka eredménye gyanánt nap-nap után emelkedni, nőni látjuk, Csíkmegeye köznevelődésének életében és ősi középiskolájának, a csíksomlyói főgimnáziumnak történetében nevezetes mozzanat monumentuma lesz.

Amire felépül, egy harmadfélszázadra visszatekintő intézet krónikáját zárja be, melyet a Szent István királyról nevezett erdélyrészi Szent Ferenc-rendi szerzet csíksomlyói rendházának tagjai nyitottak meg a XVII. század közepe táján.

A hazafias lelkesedéssel alapított, török-tatár dúlások közben lerombolt és csüggedetlen kitarással kétszer is újra épített gimnáziumban a szerzetház tudós tagjai tanítottak egészen 1848-ig, versenyt tartva a sikerben a Jézus-lársasági atyák hírneves intézeteivel, melyek Székelyudvarhelyt, Kolozsvárt és más helyeken végeztek kulturmissziót.

1848-ban a szabadságharc küzdelme tanárt és tanítványt, aki csak arra való volt, legyerve szólított. Beteljesült itt is a latin közmondás: »Inter arma silent musae.«

Elismert valóság, hogy úgy a régen mult időkben, mint a közel multban sok jeles férfiúnak adott a csíksomlyói főgimnázium közép-foku kiképzést és azok a rajok, melyek belőle évenként kirepültek, bárhová sodorta is őket az élethivatás, a nemzetnek mindenkor hű fiait voltak, kikre a haza jó és rossz viszonyok közt mindig bizvást számíthatott.

Az intézet legutóljára 1838-ban kapott új otthont, új épületet, mely eredetileg gimnáziumnak s finevelőnek készült. Habár a közel multban kétszer is kibővített, már szűknek bizonyult és a haladó kor igényeinek többé nem felel meg. Ezért az országgyűlés és Csíkmegeye áldozatkészsége a Csíkszereda város felajánlotta ezen tágas helyen egy hosszú időre szóló, díszes kivitelű épületet állít az erdélyrészi róm. kath. státus igazgatótanácsának vezető intézkedése mellett.

Ezen épülő új intézetet csak úgy tekintem, mint egy új méhköpát, melybe mikor elkészül, a régi intézet most növekedő és erősödő méhrajja, a csíksomlyói főgimnázium ifjusága, elhelyezkedik, hogy aztán évenként új és új szorgalmas és munkás rajok szálljanak ki belőle, akik hivatala lesznek az állam és társadalom sok kerékü gépezete mellett irányító, vezető szerepet betöltő és magasabb műveltségükkel, finomultabb izlésükkel az általános művelődést terjesztik.

A mult és jövő tehát egy fenségesen szép hivatás teljesítésének azonosságában kapcsolódik össze.

A kereszény hit és erkölcs, a hazaszeretet és tudomány ezen épülő templomának alapfalai mellett, az építést végző munkások, a tanuló ifjuság és az érdeklődő közönség jelenlétében hódolattal üdvözölöm Nagyméltóságodat és hálás köszönetemet fejezem ki azon meleg érdeklődésért és készségért, mellyel kéresemre ezen épület alapkövének megáldását sok águ elfoglaltságának kitűzött programjába beilleszteni kegyeskedett. Tisztelettel kérem, hogy mint az Urnak felkent szolgálja, mint egyházmegeyénk főpásztorára ezen vezetés építkezés sikeres folytatása, bevégezésé és majdan a benne folyó szakadallan szellemi munka sikere érdekében a már elhelyezett alapkövet megáldani méltótlaszék, kérve a Mindenhatót, hogy áraszsa áldását az építésben tovább munkálkodókra, a benne majd összegyűlő és tanulni vágyó ifjakra, azok vezetőire és oktatóira.

Püspök atyánk nagy hatást kellett választában annak adott kifejezést, hogy változó érzelmek között jött ezen új intézet alapkövének megáldására. Atyai tájladalommal gondolt arra, hogy az az ősrégi intézet, amely a Szent Szűz oltalmazó pártfogása mellett oly sok derék, hitű és hazaszerető embert nevelt az egyháznak és hazának, új helyre költözik, de enyhíti fájdalmát, hogy új székhelye nem lesz messze a Segítő Szűz megszentelt helyétől. Változik a hely, mert meg kellett változnia, a régi megszentelt hagyományoktól meg kell válnia, de remélem, hogy az új intézet szelleme nem fog változni, ezután is át fogja hatni a mély hit szeretele és ápolása, ami egyedül (redményezte,

hogy oly sok belső és külső ellenség támadásaival szemben képesek voltak az igaz hitet megőrizni. Az Ur Jézus szelleme lengjen az új intézet felett is. Kéri a Mindenhatót, hogy ebben az új intézetben is adjon oly derék, odaadó igazgatókat, aminőket a multban is adott, oly tanárokat, akik életük példájával az ifjú lelkek kiművelésére, jellemük fejlesztésére és vallásos érzelmük erősítésére és emelésére mindent megtesznek, akik munkaszerető, az ideálkört lelkesedő, hazájukat nem szavakkal, hanem tettekkel szerető derék polgárokat nevelnek a hazának s hű fiaikat az egyháznak, akikben erős legyen a jószág, becsületesség, szorgalom és hit iránti szeretet. Ugy legyen!

Ezután Pál Gábor igazgató felolvasta a következő szöveget s az erdélyi püspöktől aláírt okmányt, amelyet az intézet négy értesítőjével és pénzekkel együtt befalaztak az alapköbe.

D. a J. Kr.! Az ifjúságnak Isteni Üdvözlőnk alapította szent egyházunk szellemében való nevelésére, a tudományok és művészetek oktatására, a hazaszeretet ápolására, a székelység művelődésének emelésére szolgáló ezen csarnok a magyar állam, Csíkvarmegeye és Csíkszereda város áldozatkészségéből épült az erdélyrészi róm. kath. státus igazgatótanácsának intézkedése és vezetése mellett a Szent István királyról nevezett erdélyrészi Szent Ferenc-rendi szerzet által harmadfélszázaddal ezeltől alapított és 1848-ig ezen hazafias szerzetes rend tagjainak oktatása, 3 évi szünetelés után szerzetes atyák és világi papok, később utgyesen egyházi és világi tanerők működése mellett fennállott csíksomlyói róm. kath. főgimnáziumnak Csíkszeredára áthelyezése céljára X. Pius pápasága, I. Ferenc József apostoli magyar király uralkodása, Wekerle Sándor dr. miniszterelnöksége, Apponyi Albert gróf dr. vallás- és közoktatásiügyi miniszterisége, Majláth Gusztáv Károly erdélyi püspöksége idejében, az Urnak 1909-ik és 10-ik esztendejében.

Az áthelyezés eszméjét Kunecz Elek kir. tanácsos, kolozsvári tankerületi kir. főigazgató vetette fel és a honfoglalás ezereidk esztendejében, 1896-ban Bándi Vazul akkori csíksomlyói főgimnáziumi igazgató indítványára Csíkvarmegeye 100,000 koronát szavazott meg az áthelyezés céljára és később vállalta a főgimnáziummal kapcsolatos és ennek észak felé nyúló szárnyát képező bennlakás (internátus) építési és berendezési költségeit, melyekből az építés a terv és költségszámítás szerint 332000 koronát vesz igénybe. Csíkszereda város pedig e két intézetnek és az erdélyrészi róm. kath. státus által építeni vállalt finevelő intézetnek (szeminárium) elhelyezése céljára mintegy tíz

A „CSIKI LAPOK” TÁRCZÁJA.

Ötven év.*)

Irta: Zsógon Zoltán.

E pillanatban épen, halk neszevel,
Miként a tündérlőbű sejtjelem,
Lágy szárnyát az emlékezet kibontván
Végigszáhn melázó lelkenen;
S rezdülve két nyomán a mult világán...
Mosolygón int felém a rév: —
Veri sötétjét lobbanó világra
És látom nagy határid, ötven év!

Nem állok olyan utasként előtled,
Ki végtelen, sivar homokra lép
S hár célja messze-távolat belátja,
Nem tudja, hová érkezik s miképp.
Óh, mert én is jártam termő vidéked
Földjét s munkásaitál ismerem;
Igaz szívöböl taullak becsülni téged,
Hisz rajtad szép ügyünk babért terem...

Négy férfi szent, apostoli nyomában
Itt angyal állított emlékkövet,
Előbb-előbb felbökög érv három
Fenséggel im. a negyedik követ.
Koszoruzottan régen áll a három,
Fölvéve érlele kinek-kinek;
Negyedikét az angyal e határon,
Itt, életébe dicsőlt meg.

Ha érdemeitk magaslátára,
Nagy férfiak, egy pillantást vetek,
Szédülve hull a gyenge viszoza róla:
A csillagnál fénylőbb a nevetek.
És e káprázattól megilletődve

A csíksomlyói r. kath. tanítóképző jubileumán szavalta a szerző.

Megrezdül lelkem, mint a falevél,
S látom, mit nem vésekne uárványba, kőbe:
Szent ígértek a nép szívében él.

Tudással és hittel fölverteztelen
Utánatok vonul szerény csapat:
Az Istenért s honért vívott esatában
Nevükre állás száll, nem vér tapad.
A szerzetes éj úgy, mint a világi.
A küzdelem nehéz sorába áll.
S kigyulnak az ész- és szívnek világi
S virul az ötven évi nagy határ.

A szenvedéssel nem sokat törődve,
Mely néha legzsebb cél elébe áll.
Egyetlen fény ég mindenki szemében.
A csillag, amely ott jár. elül.
S a lelkes, kis csapat nyomába támad
Erős, munkás tanító-nemzedék
Egy elvetett mag visszánál ma százat
S ez ötven év gyömsilcskép elég.

Elmennek széjjel iskolánk virági,
Mindnyájuk fúrad, lelkesül, tanít
S az összegyűjtött kincset osztogatja
Járva van Elent Mesterinknek útjait.
A verejték, látom, nem hull hiába:
Sárgult reményünk zöldre váltja át;
Óh, hogynye volnánk hát büszkék mi rája:
E remény tartja fenn a szép hazát...

Te áldottul meg így az ötven évet,
Somlyói segítő, szűz Mária!
S midőn hálát adunk most érte néked.
Hallgass e tiszta szív imára:
Oh, ne hagyj régi örökséged árván!
A hit fényét árasz mindenba ránk!
S add, hogy — fiaid a próbát megállván —
Virágozszék szegény, magyar hazánk!

Dr. Herrmann Antal tanár beszéde.

*Kegyetlen Főpásztor Ur!
Nagyméltóságú Kollégák! Kedves ifjuság!
Tisztelet ünnepi köszönet!*

Ezen erdélyi Pannonhalma ünnepalmázára lelkes örömmel jöttem mint katolikus hívő és mint magyar tanító. Nem választom el e két-tét. Hiszem, amit tanítok, és tanítom, amit hiszek. De az én egyéni örömem nem adna jogot ahhoz, hogy belevegyültem gyöngé hangomat e művelődéstörténeti jubileum hangulatába. Engedelmet kérek, hogy szerényen megszólaljak két tekintélyes testület nevében, a melyek joggal kérhetnek testvéri részt ez ünnepelésből. A tanítóképző tanárok országos egyesülete és a m. kir. állami Paedagogium küldik általam üdvözlőtüket a jubiláló csíksomlyói r. k. tanítóképző intézetnek. Ismerik fontos hivatását, méltányolják nagy érdemeit, és óhajtvá óhajtják, hogy a nehéz küzdelmek félszázadát a dicső diadalmak századai váltsák fel.

Hajnald Lajosnak, a nagy egyházfejedelemnek és hazafinak zseniális koncepciója volt, hogy a székelység tanítóképzőjét ide telepítette az ősi kegytemplomnak nem árnyékába, hanem fénykörébe. Bölcs elhelyezés vala ez. Ha Erdély Magyarországnak jobb keze, Csíkot e kéz mutató ujjának lehetne nevezni, amely ég felé mutat, mint a templom tornya. Itt e nem fertőzött őstalajban biztosan fejlődhetett a képző törzse. Buzgó apostolok székely tanítványok romlatlan lelkébe oltották itten a vallás és tudomány, a haza- és emberszeretet érzetét és igazságait.

Ez a vidék a legtávolabbra esik attól a ponttól, amelyet a haza szívének szoktak ne-

vezni. De az erkölcsi vérkeringésnek talán más a folytatása, mint a biológiaiának. Az emberi testben a vér a szivből indul ki s midőn elhat az egész szervezetbe, elhasználódnak éltető elemek. Visszatér a szivbe, ott megtisztul és megújodik, és aztán ismét szélely lökelt, hogy tápláljon és éltesse. A nemzet erkölcsi organizmusában pedig talán épen a középpontban romlik meg a vér és a perifériákon tisztul és újul.

A nép tanítójának nem a modernizmus fényűzését, az efemer divatos áramlatokat, az élvezetek raffinált formáit kell ismerni. Helyes képzésének klímája, miljöje nem a nagyvárosok fertőzött légköre. A világ tanítója, Krisztus, a szegény Betlehemben született. A tanító a természet ölen, egyszerű életviszonyok közt, kevés és egyszerű, de mintaszerű vezetők példáján búzduva, érlelődjék és készüljön sok megpróbáltatással járó missziójára. Nehéz feladata, hogy a modern kultúra zagyva összevisszaságából válogatva, azt közölje a néppel, ami általános emberi és nemesen nemzeti, ami állandó értékű, ami igazán szükséges és üdvös.

De a néptanító ne csak adjon a népnek, hanem fogadjon is tőle. Ismerje hagyományait, szokásait, lelki életét, világnézetét, és eszményeit. Csak így fog igazán a nép lelkehez férni, csak így fejlesztheti azt szervesen a maga természetének törvényei szerint. És becsülje meg a népetel jellemvonásait, mert ezeknek összessége a lényege annak, amit mi nagy szóval nemzeti geniusznak szokunk nevezni. Merítsen a néplelekből, a nemzeti élet ez ősi forrásából. És juttassa el a tanulságokat a nemzeti kultúra, tudomány és művészet egyetemességéhez. — Mert csak így lehet ezeket megővni az elszinteledéstől, elsekélyesedéstől és elisenyvedés-

katasztrális hold területet vásárolt össze és ajánlott fel. Az állam 300000 koronával járul ezen új főgimnázium építéséhez.

Az elvi határozatok kimondásának idején, a millenáris évben Csikvármegye főispánja Mikó Bálint, alispánja Bece Antal volt. Az építés folyama alatt főispán Kállay Ubul, alispán Fejér Sándor, Csikszereida város polgármestere Ujjalusi Jenő dr. Az erdélyrészi róm. kath. státus igazgatótanácsának világi elnöke Béli Akos gróf, alelnöke Lázár István gróf, előadója Pál István apát-kanonok.

Az építési tervet Pápai Sándor műszaki tanácsos, a státus mérnöke készítette, melynek kivitelével Wusinczy testvérek és Preiszner József brassói építési vállalkozók bíztak meg.

Az építő bizottság Mikó Bálint v. b. t. t. elnöke alatt Kállay Ubul főispán mint helyettes elnök, Pál Gábor főgimnáziumi igazgató mint előadó, Pápai Sándor mint művezető, Pap Domokos a csikszereidai m. kir. államépítészeti hivatal vezetője mint helyettes művezető, Fejér Sándor alispán, Bálint Lajos felsikói ker. főesperes, Kassai Lajos főgimnáziumi tanár, fineveldei igazgató és Ujjalusi Jenő dr. polgármester tagokból állott.

Az áthelyezésre váró csiksomlyói róm. kath. főgimnázium tanári karának tagjai: Pál Gábor igazgató, világi, Brassai Károly világi, Csató János egyházi, Eröss József egyházi, Ferencz Gyula világi, Iványi Antal világi, Jakab Antal világi, Kassai Lajos egyházi, Király Henrik dr. világi, Mayer János világi, Márton István világi, Pap András világi, Rös János egyházi, Stoiber Ottó világi, Szlávik Ferenc világi tanárok, Kolonics Dénes dr. közegészségtan tanára és intézeti orvos és Dományáncz Péter római katolikus tanítóképző-intézet rendes tanár mint ének- és zenetanár voltak.

Isten áldása szálljon mindenkor e hajlékra, a benne oktatókra és tanulni vágyókra!

Kelt Csikszereidán a készülő új főgimnázium épületének a főbejáratától 7 méternyire az első kiszögellés sarkánál elhelyezett alapköv megáldásának alatti Majláth Gusztáv Károly gróf Erdély püspöke által végzett ünnepélyes mozzanata alkalmából, az egyezerkilencszázkilencedik évnek május hó 29. napján.

Ezután a főpásztor elvégezte az egyházi szertartást, imájában kérve az Urat, áldja meg az új épületet s a rajta dolgozókat. Imádság közben épüljenek a falak, hogy ezáltal távozzon el az Úr minden szerencsétlenséget. Isten áldása legyen mindazokkal, kik az új épületben tanítani s tanulni fognak, hogy sok és hasznos munkát végezzenek s az egyháznak s a hazának derék polgárokat neveljenek. Ekkor az alapkövet az Atyának, Fiúnak és Szentléleknek nevében megáldva három kalapácsütéssel elzárta. Kállay Ubul főispán, Fejér Sándor alispán, Ujjalusi Jenő dr. polgármester, Pap Domokos műszaki tanácsos, Bálint Lajos főesperes, Pál Gábor igazgató, Csedő István ügyvéd stb. kalapácsütései után az ünnepség véget ért.

A főpásztor a jelenlevők éljenzése közt tért vissza Csiksomlyóra. —k.

50 éves jubileum.

A csiksomlyói róm. kath. tanítóképző-intézet május hó 31-én ünnepelte 50 éves fennállásának jubileumát nagy ünnepség keretében, amelyre diszes közönség gyűlt egybe. Az erdélyi püspökön kívül az elő-

kelőségek közül a többek közt ott láttuk Kállay Ubul főispánt, Fejér Sándor alispánt, Hajnódi Ignác és Török Ferenc országgyűlési képviselőket, Pál Gábor főgimnáziumi igazgatót, dr. Balló István kir. tanfelügyelőt, Balogh Ferenc nyugalmazott alezredest, a papság igen sok tagját s az intézetnek mintegy 80 volt növendékét stb.: A budapesti Pedagógium és a Tanítóképző-intézet Tanárok Országos Egyesülete képviselőiben dr. Herman Antal tanár, kiváló tudósunk volt jelen az ünnepségen.

Szentmise után, amelyet d. e. 9 óra körül fényes segédlettel az erdélyi püspök mondott, a közönség a kézzel kerpébe vonult, ahol a szereplők számára emelvényeket készítettek. A háttérben fényföld képezte, amelyet a király, az erdélyi püspök, P. Simon Jukundián és Földes József volt igazgatók képe díszített.

Az ünnepség bevezetésül az ifjúság zenekísérettel egy ünnepi dalt adt elő, amelynek végeztével Bálint Lajos főesperes-plebános a következő nagyhatású beszéddel nyitotta meg a jubiláris ünnepséget.

*Nagyméltóságú Gróf. Püspök Úr!
Kegyelmes Uram!
Mélyen tisztelt urak!*

A csiksomlyói róm. kath. tanítóképző-intézet jubileumát, mert alapításának 50-ik esztendőjét a lólyó tanév október hó 4-én töltötte be. Fél század óta nevel tanulókat nemcsak a Székelyföldre, hanem Erdély legelőbb vármegyéjének, későbbi időkben magyar hazánk igen nagy részének, sőt Bukovinának és Romániának is, habár kevés százalékban.

Ifjusága székely, tősgyökeres erős magyar. Gondolkodását katolikus szellem lengi át, szívét a honszeretet mozgatja s ezen katolikus szellemre és honszeretetre lelkesítette a népet, az iskolák azon íjű seregét, melyet az isteni gondviselés gondjaira bízott.

Ha ezen intézetnek jelenlegi érdemes igazgatója által írott s mai napon a nyilvánosságunk átadott történetét állapozzuk, megtanuljuk abból a fél százados múltunk azon vallásos és mozgató okait, melyek ezen intézet alapítását égető kérdésként tették. Megismerjük az alapítás tényezőit; megismerjük viszonyait, a kor sajátosságát s ezek hatása alatt megtanuljuk szeretni és becsülni ezen intézetet és a hála fenséges érzelmeivel adózni azon történelmileg is nagy egyházfeljedelmnek, kinek lelkében az alapítás gondolata megfogalmazott, vasakaratában az eszme megtestesült s szívében az áldozatkészség tüzet fogott; megtanuljuk a kegyeletet mindazon dicsőítő iránt, kik az alapító szándékát megértették, mellé csatlakoztak, vele egy uton haladtak és a hosszú küzdelemre elinduló intézetet 50 éves pályáján majd örömmel, majd csüggedező őrszemekkel kísérték, lankadásában erősítették, áldozataikkal a fél százados haladás útján végre célhoz jutatták.

Nézzük ezen intézetet fogantatásánál!

1857. január 20-án a csiksomlyói kis gimnázium tanári testülete felir dr. Haynald Lajos erdélyi püspökhöz, hogy a kis gimnáziumot egészítse ki teljes gimnáziummá. A nagynevű püspök már február 4-én körlevelet intéz a ker. esperesekhez, melyben kifejtji, hogy a székely népnek nemcsak 8 osztályú gimnáz-

székely népet. Tanítsák az ősi erények megőrzésére, vallásosságra, munkára, hazafiságra, műveltségre. Ez az intézet nyugodt lelkiismerettel tekinthet vissza a multra, biztos reménnyel előre a jövőbe. Jól sáfarkodott a rábízott fonttal: az ifjú lelkekkel és a tudományjal egyaránt. Nagy kincsét adott a nemzetnek — ügyesülvén ingyenbe. Méltó ezért a nemzet hálijára és hathatos támogatására.

Engedjék meg, hogy egy lokális képpel zárjam be szándékalanul hosszúra nyúlt felszólalásomat. Tegnap délután, szép májusi napon, mely egyesítette a tavasz és a nyár kellemeit, kedves kollegákkal kirándultunk a környék egy nagyobb hegyére. Járatlan, meredek ösvényeken, avaron, görög kővek közt, ledült korhadtt törzsdönökön keresztül, szakadékokon át, komor fenyők rekkén árnyában haladtunk fölfele. A tetőn egyszerre gyönyörű tisztásra jutottunk. Ragyogó nap árászta ránk zsonditó melegét. Előttünk öde puha pázsit, közben színes illatos virágok. A balzsamos levegőben a tavasz lehe özönliött körül. És elragadó kilátás tárult gyönyörködő szemünk elé: a távolban kékülő hegyek, közelebb zöld erdők, hullámzó vetődő mezők, szétszórt faluk sorozata. Ez a verőfényes tető jelképezi a mai jubileumot a fél százados nehéz haladás után. És mind az a fény és melegség és balzsam Hajnald Lajos reinkarnációjának, méltó örökségének, a mi kegyes főpásztorunknak nemes szívéből, nagy szelleméből sugárzik ránk; az ő fenkölt lelke mutatja nekünk a biztos kilátást a jövő áldásaira. Legyen áldott érte!

Még egyszer köszöntöm a jubiláló tanítóképzőt!

ziumra, hanem tanítóképzésre s a képezdével szoros kapcsolatban levő 4 osztályú elemi iskolára van szüksége. »Népnevelést hallotok, kedves fiam, mindenfélét. Ez volt az egyháznak is ósri óhajítása, törekvése. De a népnevelésnek tényezői a tanítók, kiknek hogy taníthassanak, tanulniok, hogy másokat képezhessenek, képezetniek kell».

Ime az embrio, melyből ezen tanítóképző-intézet született s idősebb testvérével, a gimnáziummal, mely kisegítő tanárai által sokszor megtörte számára az ige kenyerét, karanfogyva s három Szent Ferenc-rendi szerzetes örökös gondjaira bízva, neki indult duzzadó vitorlával az élet tengerének. Utjában öröm és bú egymással váltakoztak s legtöbbször az anyagi szükség s nélkülözések sekélyes vizein evezlehetett ezen jobb sorsra érdemes intézet 40 éven keresztül. De miért is vegyiténék én ezen jubileumi örömben anyagi szükség okozta komoly hangulatot?!

»El ti komoly képek, ti sötétség rajzai, félre!»

Fél százados korának utolsó tizedét püspök úrunk nagyméltóságának atyai gondoskodása szellemileg és anyagilag egyaránt vele éreztette jótéteményeivel könnyebbé tette. Igen, akkor következett az idő, melynek hajnalán elmondhatta a tanítóképző-intézet a következő:

»Uj napfény száll le ránk a sok vizsályok után.»

Nagyméltóságú Gróf Püspök Úr, Kegyelmes Atyám! Nagy érdeme a csiksomlyói tanítóképző-intézetnek, hogy pozitív hitű ifjúságot, kath. szellemű férfiakat nevel. Mindig öntudatában volt az intézet annak, hogy az ember jellemének, becsületének, erkölcsiségének alapja a vallásosság képezi. Ez szab irányt egész életének, fenntartja az erkölcsi magaslaton s nem engedi, hogy törött vitorlakkal az ateizmus örvényébe alázuhanjon. Ezt a pedagógiai szellemet jutalmazta meg a jó »Isten fél százados multtal. Istenbe helyezett hitének, rendíthetetlen reményének és az ifjúság nevelése által Istenre irányuló szeretetének köszönheti ezen intézet, hogy a társadalom anyagi támogatása nélkül is megfutotta 50 éves küzdelmes pályáját.

Ámde ezen vallásos szellem felébresztését s ezáltal az isteni gondviselés fenntartó jóságát éppen Nagyméltóságod eszközölte ki ezen intézetnek azzal, hogy Mózeseket és prófétákat küldött a jó misszionáriusokba, kik az évenkénti nagy horderejű szentgyakorlatok által a vallásos életet fejlesztették, a lelki megújulás eszköztették, nemcsak, hanem Nagyméltóságod apostoli buzgósággal évenként meglátogatta, vizsgálta, lelkesítette, gyóntatta az intézet ifjúságát s úgy anyagilag, mint szellemileg egyformán jötevé geniuszként örökösített ezen intézet élete és jövője fölött.

Igen, amint az isteni gondviselés Erdélynek eljegyezte s közénk jött, virrasztott mellett, ápolta, bízta, vizsgálta, telemes adományával nagyra nevelte.

Ezért érző át főképpen a mai napon az intézet Nagyméltóságod iránt érzett öszinte háliját, hogy anyagi és szellemi gyámolításával a jubileum révpártjához vezette s nem engedte, hogy az utolsó habok eltemessék. Ezért érző főképpen a mai napon a »Te Deum« örömeit, melyek az átél fájdalmak, nélkülözések emlékeinek visszaidézése nélkül nem is volnának oly bensős, oly felemelő, oly diadalmat ki-fejezők.

Aki ismeri és átérzi az intézet leált nehéz napjait, ha pogány volna is, azt mondaná, hogy az egyháztól nyújtott csekély segítségén kívül valami más erő mozgatta, acélozta, lelkesítette évről-évre élni akaró lelkét. Ez a mozgató, acélozó, lelkesítő erő Krisztus anyja, kinek Csiksomlyó kegyhelye s akinek kegytemplomából százezrek viszik magukkal az Isten Anyja kegyelmeit, vigasztalását s megnyugtató áldását.

Azért választotta a Székelyföld népe és intelligenciája Haynald püspök hozzájárulásával a tanítóképző-intézet helyéül Csiksomlyót, Erdély annyi kiváló szépségű helyei közül

Mélyen tisztelt közönség! Vak, aki nem látja, elfogult, aki tagadni meri, hogy a Székelyföld, sőt Erdély legnagyobb részének fél századoson keresztül éppen ezen intézet adott legjobb magyar tanítót: az itt végzeteknek mintegy 70 százalékát, a többi 30 százalékba hazánk más részében keresett állást s szerzett a székely névnek elismerést és becsülést. Éppen azért mindenkinek el kell ismerni, hogy az egyházon kívül a népkultúrát, ami nemzeti életünkben fontos állami érdek, tanítóink terjesztették s terjesztik ma is. S mégis politikusaink, államférfiaink ahelyett, hogy régebben ajánlották volna az államhatalom pártfogásába, meghúzták neki a halálrávatót.

Csak a XX-ik században kezdik belátni, kezdő a magyar társadalom beismerni, hogy az általános népműveltséget az cddig elhanyagolt, de most országosan felkarolt tanítóképző-intézetünknek vannak hivatva terjeszteni s így a kétezeréves egyháznak apostoli küldetésében segédkezet nyújtani.

Azért igyekeznek az állam is pótolni a tanítóképzés s tanítói dotáció terén történt mulasztásokat; mert évtizedek alatt azon meggyőződésre jutott, hogy a nép millióit nevelni kell, magasabb és tartalmasabb erkölcsi műveltségre kell felemelni, mert enélkül igazi nemzeti haladás el nem képzelhető.

Teljesítse tehát ezen intézet továbbra, a következő második fél században is kulturmisszióját s akkor megérdemli a fél százados multat, megérdemli az áldásos jövőt s amerre csak magyar szót ringat szűryain az enyhe szellő: az elismerés fényes elégtételét hangoztatja a nemzet Királyhágón innen és túl!

Ezen tudatban, Nagyméltóságod kegyes engedelmével a tanítóképző-intézet jubiláris ünnepélyét megnyitom.

A megnyitót beszéd elhangzása után Karácsony József igazgató lépett a felolvasó asztalhoz s az intézet 50 éves történetéből olvasta fel ezen nevezetes mozzanatokot.

Az alázat és imádat hágján rebejük el háladásunkat Isten örök trónja előtt és a bámulat megkapó, felséges érzelmeivel adózunk azon történelmi nagy egyházfeljedelmnek, kinek szellemében az alapítás gondolata megvillant az akaratá vaserejében az eszme megtestesült s szívében a nagylelkű áldozatkészség tüzet fogott. Ez a nagy egyházfeljedelm: dr. Haynald körtendületet intéz a kerületi esperesekhez és adakozásra hívja fel a székely papságot és népet s hazánk áldozni kész minden fiát. A nagy püspök maga jár elől, minden begyűlt 10 forintra felajánl 1 forintot, minden tízezer ezer forintot. 1858. őszéig a felajánlott összeg 95,548 forintra és 12 1/2 krajcár emelkedett fel, melyhez Haynald püspök hozzáad 12,000 frtot. A befizetett 32,586 forint 12 krajcár kezélsére alakul meg a püspöki nagybizottmány, mely hivatva volt és van ezen összeget gyümölcsözletni és a püspök kiutalására a kamatokból az iskolák szükségleteit ellátni.

Miután Haynald Simon Jukundián Bécsben a tanítóképzési magiszterségre képezeti, az új képezde épületét felépíteti, a kezdetleges felszerelést beszerzi és a csász. kir. miniszteriumtól az állami nyilvánossági jogot biztosító hirdetményt kieszközli: megnyitja a tanítóképzőt 1858. okt. 4-én a legnagyobb ünnepélyességgel Csikmező főkirálybírója nagyszámú intelligencia jelenlétében.

A szabadságharc mozgalmi dúló viharoként sodortak le az egyházmegye térképéről számtalan templomot, elemi- és középiskolát, plébániát, székesegyházat és még a püspöki udvart is; az abszolutizmus letörte a lelkesítő, tanítói és tanári jövedelmeket; a papság és világiak javarésze megbénultott. Ezt az össze-tört egyházmegyei képet Haynald püspök festette újra; ő volt hivatva újrapépíteni Sion templomát, Erdélynek rombadólt kulturáját, feltámasztani halott műzsját hatalmas erkölcsi erejével, providenciális szellemével és 846,504 kor. anyagi áldozatával, melyhez hozzáillesztve találjuk tanítóképzőnk javára beküldött 33,600 kor. adományát is.

1873-ig az intézet két évfolyamos volt. Ekkor Fogarassy püspök az 1868. évi XXXVIII. t.-c. 7. §-a értelmében mindent megtesz, hogy az intézet szellemi nivóját az országos törvények szerinti emelje: a tanári létszámot növeli, az óratervet átalakítja előírja, a tanári fizetéseket javítja s megnyitja a III. évfolyagot. A komissio katholicatól a tanulmányi alapról kieszközöl 3200 kor. segélyt, melyből 10 80—80 koronás ösztöndíjat alapít s ezen ösztöndíjakat még 4 ösztöndíjjal egészíti ki a sajátjából fizetendő 120—120 koronával. Az 1870-ik és az 1875-ik évben két nevezetes tanfolyamot rendezett Csiksomlyón, amelyeken 129 tanító vett részt. E tanfolyamok rendezésének messze kiható eredményei, voltak annyira, hogy az erdélyi népoktatást képesek voltak pihenő, horgonyzó helyzetéből kimozdítani s organizmusában a vérkeringést gyorsuló mozgással megindítani. Erdélynek minden vármegyéjéből jelentkeztek tanítók, kik áldozat árán is siettek kibővíteni neveléstani, módszertani, számtani és irodalmi tanulmányjaikat; tudásvágy hozta őket ide megismerkedni a haladás vívmányaival, hogy öntudatosan lendítsék fel az egész erdélyi népoktatás ügyét.

Fogarassy püspök végrendeletében 690,000 kor. összeget hagy az egyházmegye céljaira, ezen összegből 93,132 koronát tesz le az erdélyi tanítóképzés céljaira, melynek fele intézetünk illeti s ezenkívül még összesen 12,780 korona adományával segítette intézetünket.

Ezeket a magyar nemzeti kulturáért hozott erkölcsi és anyagi nagy áldozatokért neve, dicső emléke ott fog ragyogni a budapesti tudományos-egyetemnek, Magyarország művelődési történelmének, a katholicizmus tudományos védőbástyájának: az ő alapította Szent István Társulatnak, ott fog ragyogni Erdély zárdáinak, sok plébániájának, iskolájának: a csiksomlyói főgimnáziumnak, elemi iskolájának és tanítóképzőjének történelmében; neve a hála érzelmet, a példakövetés égő vágyát fogja fellobbantani mindazok lelkében, kik a multnak nagy alkotásait, melyekre a jövődők építési képesek, tudománysszójjal kutajták.

Lónhart Ferenc erdélyi püspök 1888-ban az eddigi főgimnázium északi részének emelét rendezte be a tanítóképző internátusát és helyezte el a földszint 3 termében: a tanítóképzőt s a 4-ik szobát az internátus felügyelőjének adja át lakásnak. 15 éves püspöksége alatt nemcsak erkölcsi és tanulmányi szempontból fejleszti az intézetet, hanem anyagilag is, mert sajátjából 9000 korona adományával járul az intézet fenntartásához.

Az intézet a megváltozott kor követelményei szerint leggyorsabban fejlődik az 1897. évtől. Ezt bizonyítja a történelmében felsorolt alkotások és tények nagy száma. Az 1898. év őszén megnyílik a IV. évfolyam és a gyakorló iskola; u. ezen évben elfogadják az állami tantervet; 1905-ben a nm. magyar püspöki kartól új tantervet nyer; 4 új tanári és egy gyakorló iskolai tanítói állás szerveztetik; megalakul az »Elő Rózsafüzér Társulat« és az exhortáció kérdése megoldást nyer; attól kezdve állandósíthatnak az évi szentgyakorlatok. Anyagiilag is ezt a gyors fejlődést tünteti fel az intézet: 1897-ig az iskolák pénzalapja 1517 koronával járult az intézet fenntartásához, ma már 8702 koronával; az állam segélyt eddig nem adott, 1908-tól 9400 koronával járul a kiadások fedezéséhez.

S megmérhetetlen az az erkölcsi és szellemi haladás, amit az intézet elért viszonyítva a régmúltakhoz! Megemlíteném a nevéit is annak a nagy jótévőnek, ki az alkotások arany szálait fonogatta nemes kezével, ha alázatoságát nem érinteném; de a történelmi igazság érdekében — bocsánat — meg kell neveznem azt a nagy lelket név szerint, ki az egyházmegyének adományozott százazrei mellett a rövid lusztrum alatt intézetünknek a sajátjából 27,924 korona 11 fillér adományozott égető szükségét kifizetésére. Ez a nagy jótévő az erdélyi püspök úr öngyerméltósága.

Szintén a történelmi igazság érdekében kell feljegyezmem, hogy a méltóságos státus 1873-tól 1901-ig évenként 3200, 1901-től 1900 s 1905-től 2100 koronával járult évenként az intézet költéseinek fedezéséhez.

Hasonlóan ezen igazság érdekében kell rámutatnom arra a tényre is, hogy 1899-től Csíkvármegye összesen 6830 korona segélyt nyújtott és nagy jóindulattal viselkedett intézetünk iránt — amint e tény bizonyítja — a vármegye élén nagyérdemű főispánja Mikó Balint excellenciája és érdemes utódja Kállay Ubul örméltósága és az alispán úr tanügypártoló, hazafias tisztikarával.

Ime a holt kéz 119,870 korona áldozata 50 év alatt! Ezt a manus mortuát, melyet az irányzat eszmék sziklakopárságán elhelyezkedő új társadalom, a felforgató elvek mai születtől zárlótartói az állami és tanügyi élet szubverziójára ostrom alá akarnak venni, ezt a manus mortuát nem eltörölni kell, hanem emlékét, tiszteletét minden intelligens eleme a hazának vése érche, egésze be kellének öntudatába és hirdesse, hogy ez vezette a székely nép egyszerű gyermekeit, népét, tanítóit a művelődés útjaira s a magyar nemzet haláláig, mint babérszoru, fonja körül halhatatlan szellemüket örök zálogaképpen annak, hogy 681 kiküldött tanítóval az értelmi és erkölcsi haladás minden vonalán hazánk illetékes helyein a művelődés és civilizáció utaira vezette a néptömeget fiaival együtt.

Intézetünk az 50 esztendő múltát az erdélyi egyházfejedelemnek, Isten küldötteinek, Isten apostolainak köszöni és Krisztus Anyjának, kinek kegyelgésénél segítő kegyelméért oly sok ezer szegény tanuló imádkozott a multban is, mint a jelenben könybeborult szemekkel jövőkért, szüleiért, királyáért és hazájáért. Ha ez a szellem az intézetet el nem hagyja és egészerül mint számtalozott el nem rebben: Isten Anyja meg fogja jutalmazni a 100 éves jubileummal is intézetünket.

A férfiak éneke után Zsögön Zoltán tanár szavalta el a jubileumra írt „Ötven év“ c. nagyhatalást keltett ódáját, amelyet lapunk tárcarovatában közlünk.

Az intézetben végzett tanítók nevében Tódor István csatószegei kántor-tanító a következő szép beszédet mondotta.

Mély és őszinte megilletődéssel lépek a szónoki emelvényre. Messzevezető emlékezés, több mint 30 éves, de soha nem gyöngülő, ellenkezőleg szüntelenül erősödő háláérzet, a hazafi szívet hevítő igaz és tiszta öntudat s az egyházért és szent vallásunkért rajongó keresztényi lélek szent hevülete mind egyszerre kezd hullámlani bensőmben, s mondhatom: nehezemre esik elhatároznom, hogy ebből a zajongó tengerből melyik iránynak adjak elsőséget. Mert arra nyertem megbízást, hogy a jubiláló intézet volt növendékei nevében szóljak, s vajjon ha a letűnt ötven év apró részre tekintünk és látjuk azjutt összezsugorított volt növendékek vidor deák életét, mely az emberi élet legszebb pontja, nem esünk-e a csábítás varázsa alá, hogy most e pillanatban mellőzzünk minden mást — hisz így is minden napunkat a köznek áldoztuk — s itt, ifjúkori örömeink, színhelyén ülünk egy vidám családi ünnepe.

Bizony jól esnek e módja a megoldásnak, mert a rideg élet gleccsereiről az ifjúkori baráti hevület s talán apró szerelmek forró emlékének Tempe völgyébe visszavonulni magában elég ok volna az ünneplésre. Elmesélni egymás örömeit, családásait, visszasírni az ifjú évek emlékeit — magában is boldogító volna. Ám, de mi magyarok, sőt ami több székelyek s hozzá még néptanítók vagyunk, nekünk nincs arra időnk, hogy bármily ártatlan módon is önző érzelmeinket kiélégítsük; minket az isteni kegyelem arra jelölt ki, hogy mindenkor és minden körülmények között előbbre tegyük a magasabb szempontokat, mint saját

életünk örömeit, s így én is kötelességet vélek teljesíteni, mikor kedves, ötven év alatt itt végzett kartársaimat megosztom jelen felszólalásomban a családi örömtől s lelkeimmel egy szárnysuhanásával átröpöntenek az eszmék ama világába, ahová egyébként 50 esztendő alatt ezen intézet annyi ifjút áldogított.

Tehát gondolkozzunk és emlékezzünk! Szálljon el lelkünk hazánk történetének ama szomorú korszakába, mikor a dal úgy szólott, hogy: »Sirtam én is, sirt az Isten maga is, Hogy a földön nem lesz több egy magyar is.«

Mikor az »Arva gölya állt magában és teleknek a lábában« s nem tudott repülni, mert el volt metszve szárnya s mikor a hazafiai, kiknek sikerült elkerülni Aradot, a haza határain kívül keseregtek elvesztett hazájuk felett. És akkor eljött egy védő angyal, a hatalmas lelkű főpásztor: Haynald Lajos felhívta a székely népet, hogy a gimnázium és egy tanítóképző-intézet céljaira ne sajnálja adományait s a székely nép örök büszkeségére annyit áldozott, hogy ime ma e nagy multu intézetnek dicsőségéről, fényes sikereiről nemes öntudattal beszélhetünk!

Nem beszélek én itt arról a keserű kenyérről, amit ezen intézet számos ifjunak nyújtott! Egész Magyarország tele van hintve azokkal a kemény koponyájú fiukkal, akik ebből az intézetből vittek diplomát s felvételt a harcolt a tudatlansággal, a hazafiatlansággal és az emberi egyéb gyarlóságokkal szemben s akik megnyitották a nagy tömegek számára a kultúra kapuit, s nekem e pillanatban ez a fődolog.

Az elnyomott, leigázott haza e felszítgét, mentsvárán száz és száz harisnyás székely ifju ragadta magához az intézet falai között az emberhez legmúltbóbb fegyvert, a magasabb műveltséget s a nemzet legizgalmasabb napjaiban is ez intézet ifjainak nagy tömege képezte ama söcsövéit, kiknek keresztül a nemzet szellemei: Arany, Jókai, Tompa, Vajda János és mások könnyes szemmel szólottak a nemzetnek, hogy a keserű napokban se csüggedjenek.

Azok a jó öreg kartársaim, akik az intézetnek első zsenjei valának, bizonynyal igazat adnak nekem abban, hogy ez a keserves, de fenséges hivatás számukra kijutott s ebben is a csíksomlyói tanító-képző az elsők között haladt.

Majd jöttek a nemzeti élet hajnalpirkadásának örömmajjai s kik voltak a falvakban annak első hírnökei? Ismét a tanítók. Mikor báró Eötvös 1848-ban elhagyott miniszteri székébe visszaült s nagy alkotását az 1868. évi 38. t.c.-et megcsinálva ebben a tanítóképző számára mintát és tapasztalatot keresett, ismét ott volt az akkor létező tanítóképzők legsekerültebbje, az t. i. amelynek ma itt 50 éves jubileumát üljük.

Megindult a modern nemzeti állam fejlődésének processusa. A mult század 60, 70 és 80-as éveit, sőt az egész század végét két óriási mozgalom jellemzi. Egyik a magyar nemzeti állam szervezése, a másik az állam gazdasági berendezkedése. Elhazafiatlanodott vidékek visszahódítása, idegen ajku testvéreink között a magyar nyelv és nemzeti szellem terjesztése, a jobbgyi sorból kiemelkedett magyar nép között a kultúra fejlesztése, hirdetése a tisztultabb erkölcsöknek: ezek az óriási feladatok nehezíték a magyar tanuló vállaira s az a gárda, melyet akár, mint jelenlevőt, akár a távolban velünk érzőt testi és lelki szemünkkel, akár s iry melynél is megpillantunk, ezt a feladatot tisztán, nemesen felfogta s megvalósította!

Hála ez intézet nagyszerű vezetőinek és tanárainak, kik között a hírneves P. Simon Jukundián és az őt követő Földes József az országban az első között valónak olyan képzett, olyan bátor és hazafias tanítói kar hagyta el az intézetet, hogy akárhova betette a lábát, mindenütt siker és dicsőség maradt nyomában.

Ime! Mélyen tisztelt ünneplő közönség; ez az, amit az intézet volt növendékei nevében nyugodt, de egyuttal hálás és büszke szívvel elmondhatok és megállapítani szerencsém van. A székely nép lelkéből és erejéből nőtt intézet más nem is lehet s mi, akik innen vittük az élet számára megkivántató vallásos és hazafias irányú képzettségünket, mindig hálással fogjuk ezt emlegetni s boldogok vagyunk, hogy eljött az óra, mikor ezt itt, hálánk fejében elmondani szerencsések vagyunk.

Pedig tévednek aki azt hinné, hogy ezzel az intézet működési körét egészen kimerítettem. Az erdélyi egyházmegyei kath. templomok zúgó orgonái és a zsolozsmákat zengő népajak tovább és pedig fenséges dicsőítet hirdetnek az intézetről.

A szív szavának, amely mindig elsőnek érkezik a fellegek fölé, az Ur trónjának számolyához, az egyházi zenének és templomi himnuszoknak és vérel szentelt hazában olyan mestere nem volt, mint ez a tanító-képző és annyi apostol sem küldött szét egyetlenegy sem, mint amennyi innen kikerült.

A székelyföldi egyházi énekek az egész hazában, hol kath. hitű magyar él, mindenütt gyöngyei az egyházi énekeknek. Innen hangzott el legelőször az a dicső szent himnusz, hogy »Hozzád fohászok, áldott véd asszonyunk, boldogságos szent Szűz, kegyes Anyánk.« Igen! Simon Jukundián ihletének egy dicső perce szülte azt s az itteni szent-ferencendi

ház állította össze a régi kancionálét, amelynek terjesztésében és értelmezésében ez intézet volt növendékei, a jeles kántorok a legelső között állanak; de amelyek éppen ezért egy élővendő zenei felvirulás korszakában kincsés bányát fognak képezni, valamely magyar Beethoven számára.

Dicső tehát ez intézet multja; mostani lelkes igazgatója s odaadó, derék tanárainak vezetése mellett ugy szintén a jelen is, és áldozatkész kezét mindig a tanuló ifjuság szívében tartó kegyes főpásztorunknak különösebb figyelmé és szerető atyai gondoskodása folytán jövőre: a legszebb reményekre jogosító, mert a kultúra szükségletének érzete ma már minden nemes lelket áthatott. Az új kultur-eszmék stb.

Az új kultur-eszmék szaturálva vannak a nemzetköziség és Istentagadás jelszavaival s ki ne látná be, hogy itt a honfi vértől áztatott székely hazában a csíksomlyói segítő szűz Mária oltalma alatt ennek az intézetnek nagy hivatása van.

Itt kell a bucsujárók s a székely zászlók sorain megörömei ama veszélyes hullámnak, amely már nehányszor, majd protestantizmus, majd pogány zaj alakjában megtörtött s itt is fog vissza indulni az a hullám, mely amott a nyugoti határon, nagyobb és nagyobb arányokban felénk árad.

S én itt e kis hadsereggel, a hazafiság és vallásosság e dicső katonáival, akik innen ez intézetből vittük éles fegyverünket, mindnyájunk nevében hálát adva az egék és világok Urának, hogy e napot számunkra megadta, szent Felségéhez azt a fohászt küldöm, hogy ezen intézetet, a kath. egyház dicsőségére, édes hazánk javára s a Székelyföld jölétének és dicsőségének emelésére: virágoztassa fel a kulturális intézmények legmagasabb fokára.

Ez a benső óhaj és ima legyen lerövása annak a hálának és köszönetnek, melyet mi, idősregelett szellemi gyermekek, szellemi édes anyánk előtt való hódolatlank jeléül ime ez ünneplés pillanatban itt leteszünk.

Éljen, virágozzék, fejlődjék e nagy multu tanító-képző intézet! Adj a jó Isten!

Ezen beszéd elhangzása után dr. Herman Antal mondotta el mély és igaz hatást keltett nagyszabású beszédét, amelyet lapunk tárcarovatában közlünk.

Az üdvözlésre Karácsony József igazgató meleg szavakban válaszolt:

Egy francia író Payot szerint az emberi lest az ösztönök, a vágyak, a hajlamok és duló szenvedélyek győzelmes csatáere lenne, ha a Christianizmus ennyi örgyilkossal szemben 3 szellemi hőst nem nevelne az ember védelmére: a vallásos érzelmet, az igazságot megismerő értelet s az erkölcsi törvény előtt hódoló akaratot.

Soha még sem emberek, sem intézmények, sem a kereszténységtől elszigetelt tudomány ilyen 3 hőst nem tudott nevelni, ez egyedül Krisztusnak és az ő szellemében apostolkodó pedagógiának kiváltáság felségjoga; ő van hivatva egyedül a világon a vallásos érzelmet felkelteni, fejleszteni, megerősíteni; ő van hivatva az értelem elé tárni ragyogó fényben a személyes én örök életének igazságát s az akaratot így beállítani az örök boldogság utáiba.

Ezen 3 felséges eszme indíthatta csak a Budapesti Pedagógium és az Országos Tanítóképzői Tanáregyesületet, hogy 50 éves jubileumi ünnepeit alkalmából képviseltesse magát a Nagyságos igazgató ur tiszteletreméltó és országsszerte közelmérésért érdemlő személye által, hogy kifejezze a testvéri együttérzést a keresztény eszmékben és hazafias törekvésekben; kérjük Nagyságotat fejjeze ki hálánkat tiszteletünket a Paedagógiumi Tanári Karnak és Tanáregyesületnek és kérjük Istent, hogy ugy Nagyságotat, mint a küldő tekintélyes intézet tanárait és az Országos Tanári Egyesületet boldogan sokáig éltesse!

A rendes műsortól eltérőleg az erdélyi püspök is elmondotta befefező beszédét, amelyet mindenki élénk figyelemmel hallgatott s amely mindenkire nagy hatást gyakorolt. Egyébként álljon itt beszéde egész terjedelmében.

Mikor megkaptam a meghívót ezen ünneplésre, kételkedés fogott el, hogy ezen tanítézet, melynek olyan rosszak a növendékei, oly rosszak a hivei, amelyet ugy lesajnálunk, megérdemli-e, hogy ünneplésen, hogy jubiláljon? Lesajnáljuk nemcsak azok, akik nem értenek hozzá, hanem még a hivatottak is. Nézzünk szembe ennek. Megérdemli-e a lesajnálást? Miért sajnáljuk le? Azért; mert a tanítézet igazgatójának nem lehet 7 szobás, modern lakása, hanem ezen szegény intézetben 2 kicsi szobával rendelkezik, megosztja növendékeivel a lakást és évtizeden át a lankadatlan munkában kitar? azért? vagy azért, hogy ezen intézet jóvaló tanárai egy-két száz forintért minden zugolódás nélkül oly sokáig emberföltött munkát végeztek, hősiesen küzdöttek? Volt idő, mikor oly derék egyén

volt közöttük, aki 10 gyermeket képes volt felnevelni. Vagy azért sajnáljuk le ezen intézetet, hogy nem diplomás, nem egyetemet végzett tudósok állottak az élén, vagy azért, hogy barátruha földte őket? Ezek szebb, tartósabb, hálásabb és mesze szebb kiható munkát teljesítettek, mint azok, akik büszké tudományukra, akiket a tudás elbizakodottá tesz és égig terjeszkednek. Hát miért sajnáljuk? azért, mert egy régi épületben van, amelyben nincsenek a modern hygienia szabályai szerint méterekre osztott szobák? Azért nincs ok sajnálni. Ennek is haszna van. A növendék már itt megszokja a szegénységet s ha kikerül a világba, nem fog panaszkodni, hogy a kántori lakás nem olyan szép, nem olyan kényelmes, hanem megelégedettség uralkodik szívében.

Nekünk nincs okunk szegyenkezni, mert saját hibáinkat, fogyatkozásainkat ismerjük és dolgozunk, iparkodunk, hogy azoktól megszabaduljunk. Ha egy-két napra nem lehetséges, még nem csüggedünk. Én azt hiszem, hogy nincs okunk szegyenkezni, mert az eredmény évtizedek eredménye. Volt alkalmam, amig egészségesebb és jobb erőben voltam, a székelyföld egyes iskoláiban a vizsgálatokon részt venni. Örömmel tapasztaltam, hogy ott nemcsak az ismeretekre, hanem a szeretetre is tanították; sirva bucsuztak el a gyermekek a tanítótól; az iskola nem volt kinpad, hanem üdülő hely, ahol ismeretekkel gazdagodtak. Ezen tanítókat az intézet küldötte. A csíksomlyói intézet látta el a székely községeket oly egyénekkel, kik a tanítók rögs útját járták. Nincs okunk a szegyenkezésre, mert, amennyiben lehetett megfelelni, törekedtünk, iparkodtunk, hogy ezen hiányokon segítségünk, ahogy segíthetünk.

Krisztus az igazi pedagógus, hozzá kell ragaszkodni, mi Krisztust akarjuk kialakítani lelkünkben. Ezt célozza a kongregációi, a Mária-társulatba való felvétel. Ettől is félttem, mert a külsőségeket nem szeretem, mert akárhányszor nem felel meg neki a belső élet, de megvigasztalódtam, mert azon néhány ifju, akik megesküsznek, hogy szűz Mária leventéi lesznek, fogadásukat meg is tartják. Különös három, ami fő: 1) istenfélő lesz, nemcsak szájjával, hanem szívével, Istent szereti és féli; 2) tiszta életű lesz, ezáltal a jövő testi életének, gyermekei egészségének, a gyermekek a társadalom tagjai lesznek, tehát az egész társadalomnak alapját veti meg, e szerint messze kiható; harmadszor a székely nép fő veszedelmét nemcsak szóval, hanem abstinenés étellel, a pálinkától való teljes tartózkodással akarja megszüntetni, s így a székely népet a romlástól megmenti. Ez az igazi népnevelő. Erre fogja megsegíteni a Szűz Anya.

Akik fogadalmat tettek, csak azok lesznek jó nevelők? Nem igaz. A többiek is; mert ha a többiek nem lépnek be a kongregációba, nem következnek, hogy ők is ugyanazon elveket nem vallják, csak nincs bátorságuk magukat leköttni. Inkább nem lépnek be, hanem gondolkozási időt várnak, hogy majd lekössék magukat. Nem akarnak képmutatók lenni. Kevesen vannak, akik jelenkeztek, de ezek igazi tagok lesznek. A többiek nem gunynyal, hanem baráti szeretettel fognak nekik segíteni s példájukon buzdulni. Nem lesz jó nevelő, aki magát nem tudja nevelni.

Ezen intézet nem felel meg a kor követelményeinek, de majd én is körüljárók, mint dicső elődöm, Hajnald püspök és minden 10 forintra 1 forintot ráadok. — Mindnyáján adakozunk, senki sem fog elmaradni. Szívesen fognak áldozni az emberek, akik a havasokat szép összegekkért eladják. Felhívás mindenkihez érkezik, a kiknek Isten nemcsak pénzt, hanem szívet is adott s akkor, ha mikroszkoppal keresik, ugy sem találnak hibát.

Végül a hálaadóval tartozunk az igazgató és az intézet tanári karának. Nem szeretek dicsérni, hanem, ha valaki olyan önfeláldozással akar élni, feláldozza családjá békéjét, tisztelet érdemel. Tisztelet a tanári testületnek! Isten fizessen meg! Köszönet a mélyen tisztelt közönségnek!

Köszönöm a megye vezető férfiak, az intézet iránt tanúsított jó indulatukat,

akik méltányolni tudják ezen intézet magasabb hivatását. Isten tartsa meg vezetőit: a főispánt és az alispánt. Köszönöm az ének- és zene-tanár urnak, hogy oly nagy gondot fordít az egyházi ének művelésére s az ifjuságnak a zenében való kiképzésére, s a tanfelügyelő urnak, aki jelenlétével szíves volt érdeklődését dokumentálni.

Végül nem mulasztatom el, hogy az ifjuság szívére ne kössöm a király iránti szeretetet. Nagyon rosszul cselekszik az, aki a király és nemzet közt levő köteleket meglazítja. Aldhatjuk a Gondviselést, amely oly királyt adott nekünk, aki 60 éven át hűen teljesítette terhes kötelességeit. Adja az Ur, hogy sokáig éljen!

Ezután Hubertől „Őseink emléke” című dalt énekelt a férfiak zenekisérettel. Szántó Ádám III. éves növendék, Mindszenti Gedeon „A szentek unokáihoz” című gyönyörű költeményét nagyon ügyesen szavalta el. Befejezésül az ifjuság Huber „Király induló”-ját énekelt el, amelyet a közönség fennállva hallgatott végig.

Elismeréssel kell megemlékeznünk a képezde tanártestületéről, amely a rendezésben nagy tevékenységet fejtett ki, különösen azonban Dományanc Péter ének- és zenetanáról, aki fáradhatatlanul igyekezett az ének- és zeneszámokat betanítani s akinek bizonyára elég jutalom, hogy azon számok az ünnepség legsikerültebb pontjai közé tartoztak.

Befejezésül a magunk részéről is kívánjuk, hogy az intézet, amely küzdelmes, de sikeres 50 éves multra tekinthet vissza, fejlődjék és erősödjék a jövőben is s a küzdelmek éveit váltsák fel a diadalmak esztendei.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Személyi hírek.** Gróf Majláth Gusztáv Károly a pünkösdi búcsú alkalmával Csiksomlyón tartózkodott és városunkat is meglátogatta. — Kállay Ubul főispán rövidbb időre Budapestre utazott, hol családja is tartózkodik.

— **Uj orvos.** A vármegye törvényhatósági bizottsága f. évi május hó 24-én tartott közgyűlésében dr. Élthes Béla kórházi segédorvosnak doktori diplomáját szabályszerűen kihirdette.

— **A pünkösdi búcsú.** Az idei pünkösdi búcsú is a szokásos rendben folyt le, mint az előző években. A búcsút intéző bizottság mindent megtett, hogy a legnagyobb rendben történjen minden. Arról is gondoskodott, hogy a hívek csak egyháziilag engedélyezett vallásos olvasmányokat vásároljanak.

A búcsún mintegy 15000 ember volt jelen. Csikból 25, Háromszékből 10, Udvarhelymegyéből 15, Marostordából 3 és Romániából 1 kereszt jött. A legnépesebb kereszt a gyimesfelsőlaki és gyimesközéplaki volt 1500 emberrel, akiket Benke János plebános vezetett. Nagyobb keresztetek voltak még: a szentimrei és szentkirályi 870, a szépvizi 680, a madarasi és csikszentdomokosi 500-500, a csicsói 450 emberrel.

A búcsú tartama alatt állandóan folyt a gyóntatás. Az 5 helybeli szerzetes atyán kívül még 6 más házból való szerzetes és néhány világi pap végezte a nagyszámú hívek gyóntatását. Az áldoztatás a zárda folyosóján történt. Naponta több szentbeszéd is volt. 28-án délután 5 órakor a Szent Antal kápolnában P. Athanáz, s 6 órakor a templomban Erőss József beszélt. 29-én d. e. 5 órakor a hegyen P. Leonárd, 10 órakor ugyanott P. Pius és délután 5 órakor a templomban P. Angelus mondott beszédet. Pünkösdi napján reggel 5 órakor a hegyen P. Angelus beszélt s 8 órakor a templomban P. Leonárd. Szentmise minden órában volt.

Az ünnepélyes szentmise d. e. 10 órakor volt, amelyet Bálint Lajos főesperes celebrált fényes segédlettel. Szentbeszédét dr. Kászoni Alajos mondott, amelynek végével az erdélyi püspök is beszélt híveikhez buzdítva őket, hogy ragaszkodjanak törhetetlenül hitükhöz s gyakorolják a tisztaság erényeit.

Dél felé a búcsúsok nagy tömege oszladni kezdett.

Elismerés illeti meg az intéző bizottságot, amely sokat fáradt a rend meg-

tartása tekintetében, s a községi előjáróságot azért, hogy a múlt évben kiadott alispáni rendeletnek megfelelően minden lehető megtett, hogy a templom közlemben semmi se zavarja a búcsúsok áhitatát.

— **Eljegyzés.** Kocsis János eljegyezte Gaál Ilonkát, Gaál Miklós földbirtokos leányát Ditróban.

— **Mária Társulat.** A csiksomlyói róm. kath. tanítóképzőintézetben is megalakult a Mária Társulat s az erdélyi püspök május 31-én d. u. 6 órakor 20 növendéket avatott Mária leventéjévé. A felavatásra a növendékeket Kovács András hittanár, praeses készítette elő. Az ünnepi beszédet Ince Domokos plebános mondotta, aki szép szavakkal tejegette, milyenek kell lenni egy főkongregáciának. A fogadalom letétele után Sárpáti János IV. éves növendék mondott köszönetet a püspök atyáknak, hogy Mária katonáivá fogadta s ígérte, hogy mindig hívek lesznek a Boldogságos Szűzhez. A püspök büszkítő szavai után a lélekemelő ünnepség végetért.

— **Hittanári vizsgálat.** Kovács András, a csiksomlyói róm. kath. tanítóképző-intézet kiváló képzettségű tanára, május hó 26-án Gyulafehérvárt a hittanári vizsgálatot szép eredménnyel letette. Gratulálunk.

— **A Vigadó zárva.** A vármegye tulajdonát képező Vigadó vendéglő és szálloda bérlete t. hó 1-én lejárván, a bérletre Jakab Gyula csikszentmártoni lakos tett ajánlatot, melyet a magánjavak igazgatóságának a f. fogadott. Most azonban Jakab Gyula a bérletet nem hajlandó átvenni s így a Vigadó bérlo nélkül maradt, mert régi bérlejt már eltávozt. Junius 1-e óta az ajtó zárva vannak, a forgalom szünetel.

— **Jogászbál.** Vármegyék egyetemi ifjusága f. évi május hó 14-én tartotta szokásos közgyűlést Kolozsváron a f. évi augusztus hó 7-én rendezendő egyetemi estély ügyében. A tisztikar a következőképen alakult meg: elnök lett Kovács Árpád, alelnökök Pap Géza és Becze György, titkár Fejér Gyuri, pénztáros Sándor József, ellenőrök Csörgő Tamás és Balog Ignác. Az estélyi tiszta jövedelme a helybeli néptáralap javára lesz fordítva, melynek jobbra nem is fordíthatná a rendezőség. Az évtizedek óta fennálló estély iránt nagyfokú érdeklődés mutatkozik, mondhatjuk, hogy az egész vármegye készül az estélyre.

— **Tűz.** Fok hó 1-én éjjel 1 órakor Csikszépvizen Zakariás Jakab kereskedő istállója és rak-tárhelyisége eddig ismeretlen okból kigyúlt és a beraktározott árak az épülettel együtt a tűz martalékául estek. A kár több ezer korona, melynek egy része biztosítás útján megtérül.

— **Versenylövés.** A Csiksomlyói róm. kath. gimnázium 31-én hetedik és nyolcadik osztályos tanulója a jelen tanévben is részvétel katonai kiképzésben. A növendékek az egész kiképzés alatt a legnagyobb érdeklődést mutatták. Hogy mily biztosra tettek ezért a lövésben, azt az elemi lötéren folyó hó 1-én d. u. megtartott versenylövésben mutatták be a derék ifjak az ott megjelent Pál György kir. tanácsos, főgimn. igazgató és több tanár előtt. 400 lépésre löttek szabaddéllel alkantárcéltáblára s habár a cél egyike a legnehezebbeknek volt és a napfény is megnehezítette a célzást, az elért eredmény mégis szépek mondható. Társaik közül kiváltak: Hajnó Gábor VIII. oszt. tanuló (6 lövés közül 4 talált, 22 egység); Bálint Ferenc VII. oszt. tanuló (6 lövés közül 3 talált, 21 egység). Mindketten elismerő okiratot kapnak a szép eredményért.

— **Mozgófénykép.** Az Apolló mozgó fénykép vállalat szórakoztatási előadásai Csikszereada város közönségét szombath. Minden egyes mutatványai oly sikerültek, hogy a közönség sokszor tapsokkal ad kifejezést elragadtatásának. Minden nap zúfolva van a nézőter, sőt a közönség egy része be sem fér. — A vállalat tulajdonosának ajánljuk, hogy több jegyet ne bocsásson elárúrtásra, mint a mennyi hely áll a közönség rendelkezésére, mert az ily eljárás megbozolja magát.

NYILTTÉR.

(E rovatban közöltékért nem felelős a szerkesztő.) Szépvizi Gagyi István ur által közzé tett cikkére tételenként és részletesen, csak a jövő számban felelek.

Szépviz, 1909. június hó 1-én.

Deák Elek.

Órán.

Igentisztelt ügyfeleink tudomására hozzuk, hogy sepsiszentgyörgyi főnkünk eddigi intézője Fekete János megszűnt szövetkezetünk alkalmazottja lenni, miért is nevezett a mai naptól kezdve helyettünk pénzeket vagy árukat átvenni, nemkülönben bármily ügyletet kötni többé nem jogosult, s így ilyeneket jogérvényesen el nem ismerhetünk. Kérjük igentisztelt ügyfeleinket fentiekről saját érdekükben tudomást venni.

Budapest, 1909. május hó 18-án.

Magyar Gazdák Értekesítő Szövetkezte.

Szerkesztői üzenetek.

Ámor. Kérjük kéziratát saját neve alatt be- küldeni.

M. K. Brassó. Kérdezt Csikszereada régóta elismert legszebb asszonya. Legszebb erénye, hogy eme kitünő tulajdonságát nem érvényesíti.

Érdeklődő. Lány, lányabb, leglányabb.

Dongó. Elutazott Kolozsvárra. Most jönnek a fogai. Vigasztalóljon.

Kis kíváncsi. Igaza van: Zsögödön a fűrdő-szezon már megkezdődött.

XI. Az lehetséges, mert magam sem érttem meg; mentse meg a szolgálat, hogy nem is azzal az intencióval ízentem!?! Elöl az ok.

A. A bátorság férfi erény; sajna, hogy ez önben csak foszlányokban van meg s az is középkorias.

Olga. Autónak autó, de még nem mobil.

D. I. Ha a fényképet elküldi, akkor közölni fogjuk, mert hölgyek kéziratát csak fényképek vétele után szoktuk közölni.

Hódió. Készen van már fel is vette. Nagyon szép mint a kettő.

4460. conn. 4461/909. Ilkvi sz.

Árverési hirdetés kivonat.

A csikszereadi kir. törvényszék, mint telek-könyvi hatóság közhírré teszi, az árverés Ceczó István csikszereadi lakos végrehajtatónak Fejér Lajos mérszáros, csikszereadi lakos végrehaj-tást szenvedett elleni végrehajtási ügyében 100 és 80 korona tőkekövetelés és járuléka iránt, a csikszereadi kir. törvényszék területén levő, Csikszépviz község határában fekvő, a szépvizi 582. sz. tjkvben, A § 3. sz. 6105. hrsz. a. foglalt ingatlanból végrehajtást szenvedő illetett 1/4 jutalékára 1 korona, A § 4. sz. 4085. hrsz. a. ingatlanból őt illetett 1/4 részre 6 kor. 50 fill., A § 5. sz. 4087., 4088. hrsz. a. ingatlanból őt illetett 1/4 részre 9 kor., A § 6. sz. 4086. hrsz. ingatlanból őt illetett 1/4 részre 6 kor. 50 fill., A § 7. sz. 4078—4080. hrsz. a. foglalt ingatlanból őt illetett 1/4 részre 14 kor., A § 8. sz. 4081/1. hrsz. a. ingatlanból őt illetett 1/4 részre 7 kor., A § 9. sz. 4083/1. hrsz. a. ingatlanból őt illető 1/4 részre 7 kor., A § 10. sz. 4082/2. hrsz. a. ingatlanból őt illetett 1/4 részre 7 kor., A § 11. sz. 4084/2. hrsz. ingatlanból őt illetett 1/4 része 7 kor., A § 12. sz. 4065/5., 4081/2., 4082/1., 4083/2. és 4084/1. hrsz. a. belsőségből őt illetett 1/4 részre 8 kor., a szépvizi 1967. sz. tjkvben A § 7. rend. 3113/1., 3113/2., 3113/3., 3137. hrsz. a. házas belsőségből őt illető felerészre 877 koronában ezen megállapított kikiáltási árban, azon korlátozással, hogy a nevezett ingatlanok a kikiáltási ár kétharmadánál alacsonyabb árban eladatni nem fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 5 százalékát készpénzben, vagy az 1881. LX. t.-c. 42. §-ban jelzett árllyammal számított és az 1881. november hó 1-én 3333. sz. alatt kelt m. kir. igazságügy-miniszteri rendelet 8. §-ban kijelölt övadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez lenni, avagy az 1881. LX. t.-c. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt át-szolgáltatni és az 1908. XLI. t.-c. 25. §-a értelmében a bánatpénzt fokozatosan kiegyesíteni. A kir. törvényszék, mint tkvi hatóság.

Csik. zereda, 1909. március 25-én.

Bocskor Antal,

kir. tkv. bíró.

Szám 197—909. vhtó.

Árverési hirdetés.

Alulírt bírósági végrehajtó, az 1881. évi LX. t.-c. 102., illetőleg az 1908. évi XLI. t.-c. 19. §-a értelmében ezen közhírré teszi, hogy a csikszentmártoni kir. járásbírósnak 1908. évi V. 278. számú végzése következtében dr. Nagy Jenő ügyvéd által képviselt Löriinger Gyula budapesti lakos javára 93 korona s jár. erejéig 1908. évi augusztus hó 25-én fogana-tosított kielégítési végrehajtás útján felülfoglalt és 3257 koronára becsült következő ingóságok u. m.: torna és vívó készletek, csolnokok, sítb. nyilvános árverésen eladtnak.

Mely árverésnek a csikszentmártoni kir. járásbírósnak 1909. évi V. 209/1. számú végzése folytán 93 korona tőkekövetelés, ennek 1908. évi március hó 20. napjától járó 5%, kamatai, 1/3% váltódj és eddig összesen 42 korona 11 fillérben bíróság már megállapított költségek erejéig, Tusnádfürdőn Csukás-ló és Sporttelep iroda helyiségben leendő megtartás-ára 1909. évi június hó 17-ik napjának délelőtti 9 óra határidőül kitzetelik és ahhoz a venni szándékozók ezen oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-c. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglalták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1908. évi XLI. t.-c. 20. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Csikszentmárton, 1909. május hó 29.

Ambrus Lajos,

kir. bír. végrehajtó.

Eladó ház.

Csikszereada város közepében, az Erzsébet-ut mellett és a piactérrel szembe jó fekvésű, széles, kifogástalan talajon álló. Durvas Péter és neje Méhes Mari, a tulajdonait képező két kőház egyikét, illetve 1908 évben épült 4 nagy szoba, konyha, 4 nagy pince és kőistalóból álló külön lakrészt, amely (24000) huszonegyezer koronáig tőkár ellen biztosítva van és bármily középáruknak alkalmas, igen kedvező fizetési feltételek mellett azonnal eladják.

Értekezni és vásárt kötni lehet eladók-kal az eladó épület mellett levő 131. sz. alatti saját házukban.

5-9

Szám 245 909.

2-2

Feladási hirdetés.

Közhírré tesszük, hogy Szentpéter-egyházmege „Kisaranyos” nevű lege-lőjén, a 97—1903 számú F. M. rendelet engedélyezett fömenyiség értékesi-tése céljából, folyó évi június 15-én délután 2 órakor Csiksomlyón a plebániai hivatalban nyilvános szó- és zárt írásbeli versenytárgyalás fog tar-tatni.

Az értékesítés alá bocsátandó összes fenyő haszonfatomeg 2280 köbméter, melynek kikiáltási ára 10,446, azaz tízezerszáznegyvenhat korona.

A fatömeg kikiáltási áron alul is el fog adatni.

Az eladás tárgyát képező fahasználat Bálványos-patak fejében, a gyimesi állami utól 6 kilométerre fekvő legelő területen van s a minden befektetés nélkül telen-nyáron kihordható.

A részletes árverési és szerződési feltételek megtekinthetők Csiksomlyón a plebániai hivatalnál.

Csiksomlyó, 1909. május 19.

Bálint Lajos,

plebános elnök.

Csikszér Pál,

gondnok.

630—909. szám.

2-2

HIRDETÉNY.

A csiktaplocai jegyzői lakás építését a törvényhatósági bizottság 4136—1909. ai. számú határozatával 14500 korona erejéig engedélyezte. A fentemített munka kivételének biztosítása céljából az 1909. évi június hó 4-ik napjának 9 órájára Csiktaploca községében tartandó zárt ajánlati versenytárgyalás hirdettetik.

A versenyzni óhajtok felhivatnak, hogy a fentebbi munkálatok végrehaj-tásának elvállalására vonatkozó zárt aján-laikat a fenti nap d. e. 8 órájáig az előjárósághoz adják be, mert a később-ben érkezettek figyelembe nem vétetnek.

Az ajánlathoz az engedélyezett költ-ségösszeg 5 százalékának megfelelő bánatpénz csatolandó. A munkálatokra vonatkozó műszaki művelet és részletes fel-tételek a csiktaplocai jegyző hivatalában, a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Képviselőtestület kikötő magának azon jogot, hogy a versenyzők között az összegre való tekintet nélkül választhasson.

Csiktaploca, 1909. május 25-én.

Előjáróság.

A tanító urak és más tan-ügyi férfiak figyelmébe!

Most jelent meg

188 nyomtatott oldalon

A csiksomlyói róm. kath. ta-

nitóképző-intézet ötven éves

TÖRTÉNELME

diszes kiállításban, 9 drb műnyo-matu fényképpel. Írta az intézet igazgatója: Karácsony József.

Mai naptól kezdődőleg alul-írott üzletében megrendel-hető 2 korona 40 fillérrel.

Szvododa József könyvke-reskedése Csik-Szereadában.

Menetrend, érvényes 1909. évi május hó 1-től.

Oda				Brassó—Kézdivásárhely—Bereczk				Vissza			
Szv.	Szv.	Vv.	Tranz.	Szv.	Szv.	Vv.	Szv.	Szv.	Szv.	Vv.	Tranz.
8702	8704	8712	8774	8705	8701	8711	8703	8705	8701	8711	8703
I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.
—	820	910	—	ind. Budapest k. p. u. (N.-Váradon át 126)	érk.	—	730	640	—	—	—
200	800	1220	—	ind. Budapest k. p. u. (Aradon át 153, 126)	érk.	—	1230	116 7 ³⁰	115	—	—
—	854	611	—	ind. Kolozsvár (126)	érk.	—	1050	610	610	—	—
—	612	1222	332	ind. Predeal (126)	érk.	—	331	804	—	—	—
515	858	305	700	ind. Brassó (126, 137)	érk.	816	159	633	1008	—	—
531	916	322	717	Szászhermány	érk.	758	141	615	950	—	—
548	938	344	740	Prázmár	érk.	738	121	554	930	—	—
558	950	356	750	Kökös	érk.	723	108	537	915	—	—
610	1003	408	802	Uzon	érk.	714	1259	526	906	—	—
622	1016	421	814	Kilyén	érk.	703	1248	514	855	—	—
630	1025	430	823	érk. Sepsiszentgyörgy (135)	ind.	656	1241	505	848	—	—
852	1242	743	—	érk. Csikszereida (135)	ind.	401	903	223	636	—	—
1101	344	—	—	érk. Gyimes (135)	ind.	—	520	1124	410	—	—
—	—	1124	—	ind. Gyimes (135)	érk.	1101	928	—	—	—	—
401	—	223	—	ind. Csikszereida (135)	érk.	852	443	743	—	—	—
645	1050	451	—	ind. Sepsiszentgyörgy (114)	érk.	644	1220	450	—	—	—
655	1100	502	—	Angyalos 12a. sz. órház	érk.	634	1210	439	—	—	—
710	1119	518	—	Réty-Eresztevény	érk.	620	1156	424	—	—	—
718	1127	527	—	Bitá 15. sz. órház	érk.	609	1146	413	—	—	—
727	1137	537	—	Nagyborosnyó	érk.	601	1138	405	—	—	—
744	1154	600	—	Barátos	érk.	549	1125	352	—	—	—
759	1209	616	—	érk. Kovászna	ind.	535	1111	333	—	—	—
—	101	—	—	érk. Térrét	ind.	—	—	125	—	—	—
802	1214	617	—	ind. Kovászna	érk.	532	1108	332	—	—	—
813	1227	629	—	Zabola—Páva	érk.	522	1058	321	—	—	—
821	1235	638	—	Zabolaifüvésztel	érk.	514	1050	312	—	—	—
829	1243	647	—	Imecsfalva	érk.	505	1040	302	—	—	—
834	1248	652	—	Szentkatolna 25. sz. órház	érk.	499	1034	295	—	—	—
846	100	705	—	érk. Kézdivásárhely	ind.	449	1024	245	—	—	—
856	110	720	—	ind. Kézdivásárhely	érk.	430	1016	234	—	—	—
916	130	748	—	Kézdiszentlélek	érk.	419	955	213	—	—	—
926	140	759	—	Kézdiszentkereszt	érk.	409	945	200	—	—	—
940	154	819	—	Bélafalva	érk.	400	936	150	—	—	—
952	206	832	—	Kézdialmás	érk.	348	918	129	—	—	—
1003	216	843	—	Lemhény	érk.	337	907	117	—	—	—
1015	228	856	—	érk. Bereczk	ind.	324	855	103	—	—	—

Oda				Sepsiszentgyörgy—Gyergyószentmiklós				Vissza			
Szv.	Szv.	Tranz.	Vv.	Szv.	Szv.	Vv.	Szv.	Szv.	Szv.	Vv.	Tranz.
8802	8804	8864	8812	8811	8863	8801	8803	8811	8863	8801	8803
I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.
—	820	—	910	ind. Budapest k. p. u. (Nagyváradon át 126, 134)	érk.	—	730	640	—	—	—
200	800	—	1220	ind. Budapest k. p. u. (Aradon át 153, 126, 134)	érk.	—	1230	116 7 ³⁰	115	—	—
—	854	—	611	ind. Kolozsvár (126, 134)	érk.	—	1050	610	610	—	—
—	612	—	1222	ind. Predeal (126, 134)	érk.	—	331	804	—	—	—
515	841	—	305	ind. Brassó (134)	érk.	816	159	633	1008	—	—
650	1035	1244	500	ind. Sepsiszentgyörgy (134)	érk.	620	1205	425	838	—	—
659	1044	1258	512	Sepsiköröspatak-Gidófalva	érk.	610	1153	416	829	—	—
708	1053	116	523	Sepsibodok	érk.	601	1143	407	820	—	—
719	1104	134	536	Málnás	érk.	547	1123	355	808	—	—
729	1114	152	551	Málnásfürdő	érk.	538	1113	346	759	—	—
744	1129	229	608	Sepsibükksád-Bálványosfürdő	érk.	523	1048	332	746	—	—
758	1143	254	626	Tusnádfürdő	érk.	510	1033	321	735	—	—
808	1157	319	645	Tusnád	érk.	459	1020	310	724	—	—
814	1203	329	652	Csikverebes	érk.	447	1000	302	716	—	—
825	1214	359	709	Csikszentsimon	érk.	436	948	252	706	—	—
831	1220	408	716	Csikszentimre 35. sz. órház	érk.	427	929	245	659	—	—
838	1227	421	725	Csikszentkirály	érk.	419	921	238	651	—	—
845	1235	434	734	Zsögödfürdő	érk.	409	911	229	643	—	—
852	1242	445	743	érk. Csikszereida	ind.	401	903	223	636	—	—
853	1248	500	748	érk. Madéfalva	ind.	356	852	218	631	—	—
906	101	523	803	érk. Madéfalva	ind.	342	833	206	619	—	—
1101	344	928	—	érk. Gyimes (136)	ind.	—	520	1124	410	—	—
—	435	—	—	érk. Palanca (136)	ind.	—	—	1002	—	—	—
916	115	609	—	ind. Madéfalva (136)	érk.	—	804	151	608	—	—
923	122	618	—	Csikrákos	érk.	—	756	145	602	—	—
935	135	638	—	Csikmadaras	érk.	—	741	134	552	—	—
947	147	655	—	Karcfalva	érk.	—	723	122	541	—	—
1004	204	726	—	Csikszentdomokos	érk.	—	709	112	531	—	—
1036	236	815	—	Marosfő	érk.	—	628	1249	506	—	—
1057	257	852	—	Vasláb	érk.	—	542	1220	437	—	—
1108	308	907	—	Tekerőpatak	érk.	—	525	1208	425	—	—
1116	316	918	—	érk. Gyergyószentmiklós	ind.	—	514	1200	418	—	—

Oda				Madéfalva—Gyimes—Palanca				Vissza			
Szv.	Szv.	Tranz.	Vv.	Szv.	Szv.	Vv.	Szv.	Szv.	Szv.	Vv.	Tranz.
8902	8904	8964	8912	8963	8913	8903	8902	8904	8964	8912	8963
I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.
—	200	820	—	ind. Budapest kpu. (126 vagy 153, 134, 135)	érk.	730	119 6 ³⁰	115	—	—	—
—	854	—	—	ind. Kolozsvár (126, 134, 135)	érk.	1050	610	610	—	—	—
—	515	841	—	ind. Brassó (134, 135)	érk.	159	633	1008	—	—	—
—	650	1045	1244	ind. Sepsiszentgyörgy (135)	érk.	1205	425	838	—	—	—
—	921	203	624	ind. Madéfalva (135)	érk.	814	103	548	—	—	—
—	935	217	656	Szépviz-Csikszentmihály	érk.	756	1252	537	—	—	—
—	951	233	723	Ajnád	érk.	729	1237	522	—	—	—
—	1013	257	757	Lóvész	érk.	706	1223	508	—	—	—
—	1031	315	831	Gyimesfelsőok	érk.	626	1203	449	—	—	—
—	1039	322	843	Gyimesközéplek megálló	érk.	608	1150	436	—	—	—
—	1047	330	805	Gyimesközéplek	érk.	555	1143	429	—	—	—
—	1101	344	928	érk. Gyimes	ind.	520	1124	410	—	—	—
—	—	425	—	érk. Palanca	ind.	—	1016	—	—	—	—
—	—	435	—	érk. Palanca	ind.	—	1002	—	—	—	—
—	—	730	—	ind. Palanca	érk.	—	948	—	—	—	—
—	—	1200	—	érk. Adjud	ind.	—	458	—	—	—	—
—	—	505	—	érk. Galatz	ind.	—	1135	—	—	—	—

A legelősebb bevásárlási forrás

FEKETE VILMOS

Illatszertárban, Csikszereida

Kaphatók a legfinomabb illatszerek dekagramonként és mindenemű arcz- és kezapoló szerek. Gyógy- és virágszappanok

Az Inda-sósórszesz fölerakata.

Petrol-hajszesz korpa és hajkihullás ellen **Hajrak-regenerátor** az őszülő hajnak visszadja az eredeti ifjúkori színét, valamint mindenemű különlegességek raktára.

A Thymol és Stomatin fogapoló szerek a legjobbak. A Trifoleum (hajpetrol) hálóknak állandó hajpótlashoz nélkülözhetetlen. — A Honey Jelly a legjobb kézfimító.

Vidéki megrendelések legrövidebben eszközölhetnek.

Szám 718 909. k.

Hirdetmény.

Alólirott községi előjáróság közhírré teszi, hogy ezen előjárásnál folyó hó 5-ől fogva egy darab 10 évesnek látszó sárga kanca a bal farán ismeretlenné jegy, továbbá folyó hó 20-ól fogva egy darab két évesnek látszó sötét pejerhelt csikó van felfogva, melyeket igazolt tulajdonosa folyó évi június hó 12-ik napján d. u. 3 orajáig ezen előjárásigól átveheti.

Tulajdonosok az átvételre azon hozzájárulással hivatnak fel, hogy nem jelen kezés esetében, a fent leirt állatok, mint gazdátlan jószágok, az 1894. évi XII. t. c. 105. §-a értelmében 1909. évi június hó 12-ik napján d. u. 3 órakor el fognak árvereztetni.

Csikmadaras, 1909. május 27-én

Juhász Dénes.
közs. bír. helyettes.

MEISEL BERNÁT

MADÉFALVI FÜRESZGYÁRÁNAK

kapható az építkezéshez szükséges mindenféle **fűrészáru és gyalult deszka. kerítésnek alkalmas szelideszka.** továbbá **cánra és fűreszpor.** Elfogad egyesektől deszkat gyalulás, valamint fenyőrönkört felvágás végett.

3-12

Szám 512-909.

Hirdetmény.

Közhírré tételük, hogy a csiktaplocai rét párcellákból arányosítás folytán a varmegye magánjainak jutott, mintegy 2 hold és 1030 □-ölet kitévő, a város szomszédságában levő kaszálónak folyó évi fűtermése, a megyei magánjainak igazgatóságának irodájában Csik-Szeredában (vármegyeház) **folyó évi június hó 15-én d. e. 9 órakor** szóbeli árverésen s az utóajánlatok kizárásával azonnali készpénzeli fizetés ellenében, a 150 korona kikialtási áron felül legtöbbet ígérőnek el fog adni.

Csikvármegye magánjainak igazgatósága.

Csikszereida, 1909. május 27.

Dr Csiky József,
igazgató.

Eladó.

A Hargita utcában egy új kőház, mely all 4 szoba, konyha, kamra, pince, mosó-konyha, kut és melék épületekből, jutányos áron eladó. — Bővebbet a kiadóhivatal.

ÉRTESETÉS.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses figyelmét felhívni, miszerint

ELSŐ CSIKMEGYEI CEMENTÁRU-GYÁR

Iroda: Tusnád. Szász és Komlós, Tusnád. Iroda: Tusnád.

Ajánlja a legszebb kivitelű és örökös tartósságú kettős hornyu hosszurovú cement fedélcserépet minden színben valamint cement padló lemezét különféle összetételű mintázatban.

11-52

Kőbányai sör- és ásványviz-raktár Csikszeredában.

Magyar ásványviz forgalmi és kiviteli r. t. Budapest. V., Báthory-u. 5. || Hagenmacher kőbányai és budafoki sörgyárak r. t. Főraktár Csikszereda részére: FÄHNDRICH ZOLTÁN cégnél (Lux-féle ház).

Árjegyek, azonnali palackosra mellett: Kászoni Salutaris es Röpäti 1 literes palackban 20 fillér, felliteres palackban 17 fillér, nagybani vételnél árengedmény. Ezen gyógyvizeken kívül kaphatók még: Borszoki, Baross, Borhegy, Elopatak, Gloria, Fehérkői, Felsőrákosi Mária, Boholt, Kászonykalfalva borpataki, Hargitai, Matild, Székely Selters es Satojkai gyógyvizek.

Az árak helyben a házhoz, vidékre a csikszeredai vasuti állomásra szállítva értendők.

Kapható hordóban es naponta friss töltésű palackban az ország-szerte elsőrendű minőségűnek elismert Hagenmacher-féle következő fajta sörök:

„Király”-sör. — „Salon á la „Pilsen”-sör. — „Bajor”-sör.

18-49

MINDENMŰ BÜTOR ELŐNYÖS FEL-

tételek mellett kapható

FOGOLYÁN ENDRE

ujonnan kibővített bútorraktárában

SEPSISZENTGYÖRGYÖN.

Teljes menyasszonyi kelengyék. vásznak. ágysterítők. függönyök és mátracok stb.

Zongorák és varrógépek részletfizetésre is.

17-52

NAGY JÓZSEF KŐFARAGÓ-MESTER

SIRKÓ ÉS BUTORMÁRVÁNY GYÁRA, BRASSÓ. Telefon szám 305. Kút-u. 50.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség b tudomására hozni, hogy ipartelepemet gyárilag berendezve, a legújabb gépekkel szereltem fel.

Elvállalok mindennemű kőfaragó, épületmunkákat — a legolcsóbb árak mellett és a legkényesebb igényeket kielégítően szállítok gránit, syenit, labrador, márvány-, mész- és homok kőből készített siremlékeket.

Rajz és méret szerinti megrendeléseket butormárványra azonnal fogantatosítok.

Ügynökök mellőzésével kérem egész bizalommal hozzám fordulni, hogy ez által is ármegtakarítás éressék el.

A n. é. közönség szives pártfogását kérve, kiváló tisztelettel

NAGY JÓZSEF, KŐFARAGÓ-MESTER. 8-30

Legtökéletesebb s legerősebb a

STOEWER IRÓGÉP

Teljesen látható írás!

Szilárd szerkezet!

Könnyű kezelés!

Kívánatra

díjtalanul bemutatjuk.

Lukács és Schwarcz.

Budapest, Váci-körút 60.,

vagy a

Csik vármegye képviselője:

HERCZKA GY., CSIKSZEREDA,

15- ELEKTROTECHNIKAI ÉS MŰSZAKI ÜZLET. 104

Allandó nagy raktár mindenféle műszaki es villany cikkekben. Optikai felszerelések, ke-rokparok, alkatrészecskék. Mezőgazdasági gépek legjobb beszerzési ügynősége. Legnagyobb szakműhely motorerőre berendezve. Különféle modern világítások, vízvezeték es egyéb szakba vago berendezések vállalata. Költségtetés es saak-véleményeket díjmentesen eszkösöl:

AZ ARCBŐR ÁPOLÁSÁRA

legjobb az ákácvirág-krém, amely az arcbőrt rövid idő alatt üdév és széppé teszi, a májfoltot, szeplőt es más kintést eltávolítja. Ára 1 korona. Kapható a készítőnél es postán is megrendelhető

SZEREMLEY TIHAMÉR gyógyszerésznél, Csikszentmártonon.

HIRDETÉSEK olcsó árszámítás mellett közöltnak s felvetetnek A KIADÓHIVATALBAN.

ELISMERT LEGHIRESEBB CSÉPLŐHÉSZLETEK TELJES JÓTÁLASSAL ÜZEMBEN BÁRMikor MEGTEKINT HETŐK.

ELSŐRENĐŰ SZIVÓGÁZTELEPEK ÜZEMKÖLTSG. LŐERŐ ÓRÁNKINT KB. 1-2 FILLÉR ÜZEMZAVAROK KIZÁRVA. ÁRJEGYZÉK INGYEN.

HERKULES MOTOR VALLALAT BUDAPEST V. VÁCZI-ÚT 30.

Czell Frigyes és Fiai

bornagykereskedők es bornagytermelők MEDGYES.

Legjobb es legteljesítőképebb szállítók erdélyi fehér borokban.

Kitűnő saját termésű borok. Különlegesség kiváló finom vörös borokban.

30-52

Árverési hirdetmény.

Alóírt, mint vb. Timár László csik-esekefalvi lakos esódtömeg gondnokaköz-hírré teszem, hogy a esódteltár 1-1989. t. alatt 9453 korona 19 fillér beszerzési árban es 6895 korona 14 fillér becsértékben felvett fűszer, vas, porcellán, üvegüemű es egyéb ingóságok a bolli felszereléssel együtt, a csikszeredai kir. törvényszék, mint esódbíró-ságunk 5472-1909. p. sz. alatt hozott végzése következtében Csikesekefalván 1909. június hó 26-án d. e. 10

órákor megtartandó nyilvános szóbeli árverésen egy tömegben azonnali készpénzfizetés mellett a legrosszabb ígérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

Tömeggondnok az árúk minőségéért szavatosságot nem vállal. Az ingóságok az üzlethelyiségből az árverés után haladéktalanul elszállítandók.

A esódteltár tömeggondnok irodájában az árverés napjáig a hivatalos órák alatt bármikor betekinthető.

Csikszentmárton, 1909. május 28. Dr. Ády Endre, tömeggondnok.

Hosszurovó Cement Födélcserép

Iroda: Kapu-utca 15 sz.

majdnem határtalan tartósságú, igen könnyű födőanyag, olcsó áron kapható

PORTLAND CEMENT GYÁRNÁL BRASSÓBAN.

Iroda: Kapu-utca 15 sz.